

HALACHIC AND HASHKAFIC FOUNDATIONS OF MITZVOT BEIN ADAM LECHAVERO

1 - AHAVAT RE'IM OU ISRAEL CENTER - FALL 2015

1. הגר'א אמר שעיקר העמל של אדם צריך להיות על עבירות בין אדם לחבירו בכל הדקדוקים

עץ החיים עה, נפש החיים עמ' תלד (דפוס רובין, בני ברק)

According to the Gr'a, one's main Avodat Hashem should be focused on Bein Adam Lechavero, as a detailed study

2.

פתיחה לספר בראשית

זה הספר הנקרא ספר בראשית. נקרא בפי הנביאים ספר הישר. כדאיתא במ' עבודת כוכבים (כ"ה ע"א) על שני מקראות בס' יהושע (י"ג) הלא היא כתובה על ספר הישר. ובס' שמואל ב' (א' י"ח) ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר. ומפרש ר' יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים שנאמר תמות נפשי מות ישרים.

ספר העמק דבר פתיחה לספר בראשית

Sefer Bereishit is called 'Sefer HaYashar' - the Avot are described as the 'straight' in order to underline the critical importance of 'derech eretz kadma leTorah'. Basic human decency and morality is an essential underpinning to the system of Torah and Mitzvot

ואהבת לרעך כמוך

3. לא תקים ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה'

ויקרא יטיח

The pasuk of Ahavat Re'im comes immediately after the issur of nekima and netira. It also raises some difficult questions

4. ואהבת לרעך כמוך - אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה

רש"י שם

Rashi brings Rabbi Akiva - Ahavat Re'im is a 'klal gadol baTorah'

5. אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה, כלומר שהרבה מצוות שבתורה תלויין בכך, שהאוהב חבירו כנפשו לא יגנוב ממונו ולא ינאף את אשתו ולא יונהו בממון ולא בדברים ולא יסיג גבולו ולא יזיק לו בשום צד. וכן כמה מצוות אחרות תלויות בזה, ידוע הדבר לכל בן דעת

ספר החינוך מצוה רמג

The Chinuch understands the concept of 'klal gadol' to mean that this mitzvah goes along with many other mitzvot bein adam lechavero. When a person fulfills (or breaks) other mitzvot, there is also a fulfillment (or breach) of Ahavat Re'im

6. ותרחם לחברך כותך אנה ה'

תרגום אונקלוס שם

Targum Unkelos is a direct translation ...

7. ותרחמי לחברך דמן את סני לך לא תעביד ליה אנא ה'

תרגום יונתן בן עוזיאל שם

... but Targum Yonatan turns the mitzvah into a negative obligation

8. ... מכל מקום אמאי שיגה לומר לו בלשון שלילה 'דעלך סני כו" דתרגום מלישגא דקרא כל"ל ותרחמיה לחברך כוונתך כתי"ל! וי"ל דמשמע ליה דקרא לא איירי אלא בכי האי גוונא בל"ת דגזירה לא תקום ולא תטור כתיב, ועלה קאי ואהבת לרעך וגוי' שלא תעשה לו רעה מכל דסני לך כו' אבל לגבי לעשות לו טובה לא קאמר ואהבת לרעך כמוך, כדאמרינן חייך קודמין לחיי אחיך וכן מוכיחין דברי ת"י ע"ש ודו"ק

מהרש"א ח"א שבת לא.

The Maharsha explains that we learn this from the negative context of the mitzvah - connected with 'do not take revenge'. Thus the **chiuv** is **NOT TO** be inconsiderate, rude etc. Performing active kind deeds is a **mitzvah kiyumit** - ie a full mitzvah if you do it, but without an obligation so to do (but see below)

9. שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי א"ל גיירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו בא לפני הלל גייריה אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא - זיל גמור!

שבת לא.

Hillel reduced the essence of Judaism to not doing to others what you would not have done to you

<p>לא תרצוּ</p> <p>לא תנאף</p> <p>לא תגנב</p> <p>לא תענה ברעך</p> <p>עד שקר</p> <p>לא תזמור בית</p> <p>רעך לא תזמור</p> <p>אשת רעך</p> <p>ועבדו ואמתו</p> <p>ושורו וזמרו</p> <p>וכל אשר</p> <p>לרעך</p>	<p>אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים</p> <p>לא יהיה כך אלהים אחרים על פני לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מותות ואשר במים מותות לארץ לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא פקד עין אבת על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי</p> <p>לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא כי לא יקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא</p> <p>זכור את יום השבת לקדשו ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך כי עשת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בהם וינוח ביום השביעי על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו</p> <p>כבוד את אביך ואת אמך למוען יארכון ימיו על האדמה אשר ה' אלהיך נתן לך</p>
---	--

10. והמצוה הר"ו היא שצונו לאהוב קצתנו את קצתנו כמו שנאהב עצמנו ושתהיה חמלתי ואהבתי לאחי חמלתי ואהבתי לעצמי בממונו ובגופו וכל מה שיהיה ברשותו או ירצה אותו ארצה אני אותו וכל מה שארצה לעצמי ארצה לו כמוהו וכל מה שאשנא לעצמי או למי שידבק בי אשנא לו כמוהו. והוא אמרו יתעלה ואהבת לרעך כמוך

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה רז

The Rambam in Sefer Hamitzvot describes the mitzvah in very practical terms - wanting for others what you want for yourself and what they want for themselves

11. מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך, לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממונו עצמו ורוצה בכבוד עצמו, והמתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא

רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה ג

In the Yad, Rambam takes a similar line

12. והמצוה השלישית היא שצונו לאהבו יתעלה וזה שנתבונן ונשכיל מצותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וזאת היא האהבה המחוייבת.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ג

Contrast the mitzvah of Ahavat Hashem which must involve emotion

13. וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.

רמב"ם הלכות תשובה פרק י הלכה ג

In the Yad, the Rambam describes the emotion required for Ahavat Hashem - total lovesickness!

14. וטעם ואהבת לרעך כמוך - הפלגה, כי לא יקבל לב האדם שיאהב את חבירו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חייד קודמין לחיי חזיריך. אלא מלות התורה שיאהב חבירו ככל ענין כאשר יאהב את נפשו ככל הטוב. ויתכן בעבור שלא אמר "ואהבת את רעך כמוך", והשוכח אותם במלת "לרעך"

רמב"ן ויקרא יט:ז

Ramban on Chumash proves that the pasuk cannot be read literally and raises the tricky issue of 'chayecha kodmin'

15. מצות עשה של דבריהם לבקר חולים, ולנחם אבלים, ולהוציא המת, ולהכניס הכלה, וללוות האורחים, ולהתעסק בכל צרכי הקבורה, לשאת על הכתף, ולילך לפניו ולספוד ולחפור ולקבור, וכן לשמח הכלה והחתן, ולסעודם בכל צרכיהם, ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור, אע"פ שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותן לאחיד בתורה ובמצות

רמב"ם הלכות אבל פרק יד הלכה א

We saw above that the chiyuv of Ahavat Reim is essentially negative:- not to act towards others in a way that one would not want to be treated. There is however a kiyuv of the mitzvah min Hatorah by acting in any way which shows chesed to others. In addition, Chazal created new chiyuvim miderabbanan to do chesed in certain situations - e.g. hachnasat orchim, bikur cholim etc.

והלכת בדרכיו

16. אַחֲרֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאֶתֶּן תִּיגְדְּאוֹ וְאֶתֶּן מִצְוֹתַי וְתִשְׁמְרוּ וּבְקִלְוֹ תִשְׁמְעוּ וְאֶתֶּן תַּעֲבָדוּ וְיָבוּ תִדְבְּקוּן

דברים יג:ה

The Torah includes a mitzvah to be close to G-d and to 'stick to Him'

17. ואמר רבי חמא ברבי חנינא, מאי דכתיב: (דברים יג) אחרי ה' אלהיכם תלכו? וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר: (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אוכלת הוא! אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים, דכתיב: (בראשית ג) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, אף אתה הלבש ערומים; הקב"ה ביקר חולים, דכתיב: (בראשית יח) וירא אליו ה' באלוני ממרא, אף אתה בקר חולים; הקב"ה ניחם אבלים, דכתיב: (בראשית כה) ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו, אף אתה נחם אבלים; הקב"ה קבר מתים, דכתיב: (דברים לד) ויקבר אותו בגיא, אף אתה קבור מתים

סוטה יד.

The Gemara wants to know how a person can get close to G-d who is a 'burning fire'. The answer is to imitate Him in the way He acts towards us

18. והמצוה השמינית היא שצונו להדמות בו יתעלה לפי יכלתנו והוא אמרו והלכת בדרכיו. וכבר כפל צווי זה ואמר ללכת בכל דרכיו ובא בפירוש זה מה הקדוש ברוך הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום מה הקב"ה נקרא חנון אף אתה היה חנון מה הקב"ה נקרא צדיק אף אתה היה צדיק מה הקב"ה נקרא חסיד אף אתה היה חסיד. וזה לשון ספרי וכבר נכפל הצווי הזה בלשון אחר ואמר אחרי ה' אלקיכם תלכו. ובא בפירוש גם כן שענינו להדמות בפעולות הטובות והמדות החשובות שיתואר בהם האל יתעלה על צד המשל יתעלה על הכל עילוי רב

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ח

The Rambam describes the mitzvah of imitating G-d.

ועשיית הישר והטוב

19. וְעִשִּׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ ה' לְמַעַן יֵיטֵב לְךָ וְיָבֵאתָ וְיִרְשָׁתָּ אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם

דברים ויח

There is also a mitzvah of acting 'Yashar Vetov' - doing the right thing because it makes sense even if you could find a technical justification in halacha for doing what you really feel would be wrong.

So it emerges that the mitzvah of doing chesed will depend on your the kavana. It could be Ahavat Reim (if one is doing the chesed out of an underlying concern for the person - hence 'ahavah') or it could be Vehalachta Bedrachav (if one is trying to get closer to G-d by imitating him) or it could be V'asita Hayashar Vehatov (if it feels like the right thing to do) or it could be all three. But it could be none.....!

שיערו של החיוב

20. אָפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה בְךָ אֲבִיּוֹן כִּי בָרַךְ בְּבָרְכָה ה' בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ

דברים טו:ד

The Torah apparently promises that there will be no poverty in the land ....

21. כִּי לֹא יִחְדַּל אֲבִיּוֹן מִקְרֵב הָאָרֶץ עַל כֵּן אֲנֹכִי מְצַוְךָ לֵאמֹר פֶּתַח תִּפְתַּח אֶת יְדֶיךָ לְאַחִיךָ לְעֹנֶיךָ וּלְאֲבִינֶךָ בְּאֶרֶץ

דברים טו:יא

.... yet a few verses later declares that there will never be a shortage of poor people!

22. שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם - מתים, ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב. דרש בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו. עד שבא רבי עקיבא ולימד: וחי אחיך עמך - חייך קודמים לחיי חבריך

בבא מציעא סב.

If there is only enough water to save one of them, Ben Petura says that they share the water and both die. R. Akiva says you drink all of the water and live and the other will die. But which opinion does the halacha follow?

23. מצות עשה ליתן צדקה לעניים כפי מה שראוי לעני, אם היתה יד הנותן משגת

רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ז הלכה א

Rambam rules that the obligation to give tzedaka is only to the extent that you can 'afford' it. R. Moshe Feinstein sees this as the Rambam ruling like R. Akiva - your needs take precedence.

24. מעיין של בני העיר, חייהן וחיי אחרים - חייהן קודמין לחיי אחרים, בהמתם ובהמת אחרים - בהמתם קודמת לבהמת אחרים, כביסתן וכביסת אחרים - כביסתן קודמת לכביסת אחרים, חיי אחרים וכביסתן - חיי אחרים קודמין לכביסתן, רבי יוסי אומר: כביסתן קודמת לחיי אחרים

נדרים פ:

Your essential needs (חיי נפש) come before those of others - even the greater needs of others. But what is 'essential'?

25. **משנה.** אבדתו ואבדת אביו - אבדתו קודמת, אבדתו ואבדת רבו - שלו קודם. **גמרא.** מנא הני מילי? - אמר רב יהודה אמר רב: אמר קרא (דברים ט"ו) אפס כי לא יהיה בך אביון - שלך קודם לשל כל אדם. ואמר רב יהודה אמר רב: כל המקיים בעצמו כך - סוף בא לידי כך. (רש"י - אף על פי שלא הטילו עליו הכחוז, יש לאדם ליכנס לפנים משורת הדין ולא לדקדק שלי קודם, אם לא זהפסד מוכיח, ואם תמיד מדקדק - פורק מעליו עול גמילות חסדים ולדקה, וסוף שיצטרך לצרות).

בבא מציעא לג.

But if one always places themselves first they will never give tzedaka. So Chazal expect you to find a balance between your financial, emotional and psychological needs and giving of your money, your time and yourself to others

26. מי שאבדה לו אבידה, ופגע באבדתו ובאבדת חבירו, אם יכול לחזור את שתיהן חייב להחזירם; ואם לא, יחזיר את שלו, שאבדתו קודמת אפילו לאבדת אביו ורבו, כדרשין מאפס לא יהיה בך אביון. ואע"פ כן יש לו לאדם ליכנס לפנים משורת הדין ולא לדקדק ולומר: שלי קודם, אם לא בהפסד מוכח. ואם תמיד מדקדק, פורק ממנו עול גמילות חסדים

שולחן ערוך חושן משפט סימן רס"ד סעיף א

The Shulchan Aruch rules that your needs come first BUT you are required to go 'beyond the letter of the law' and do chesed at your own expense